

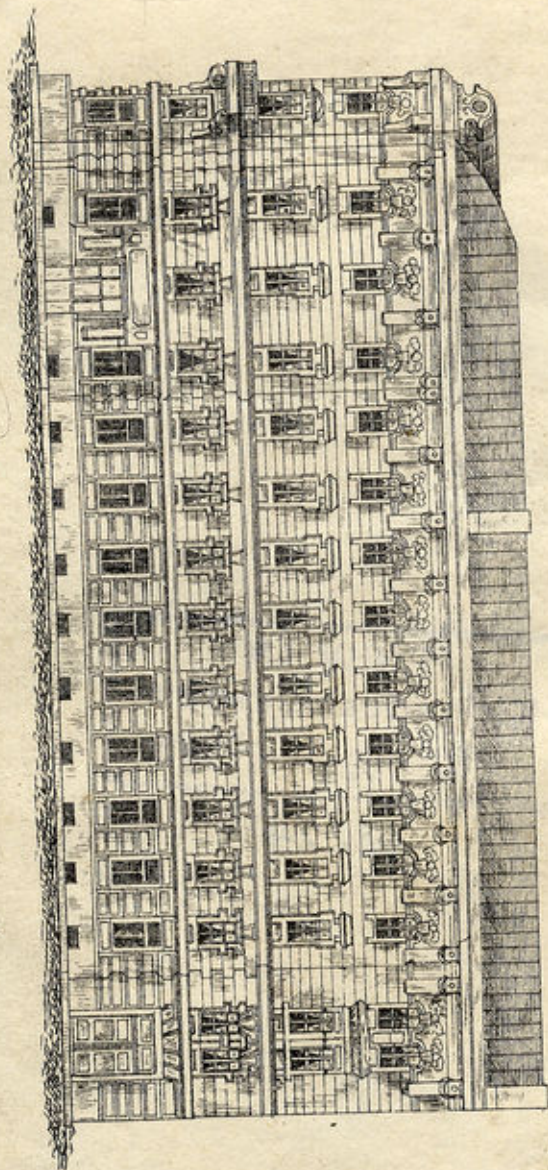
A 5848.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

38224

Tallinna künka-pank.

Õesti-maa-rahwa
K a l e n d e r

ehf

Täht-Kamat

1876

aasta peale pärrast meie

Issanda Jeesusse Kristusse
sündimist.

Sel aastal on 366 pääwa.

Tallinnas,

trükkitud Lindworsi pärrijate kirjade ja lusuga.

Märkide seletus.

- Noor-kuu. ☉ Täis-kuu.
 D Esmene weerand. C Wiimne weerand.
 e. l. enne lõunat. — p. l. pärast lõunat.
 P. Pühha. — p. pärast ehk pääw.

Alasta muutmised.

- Kewwade hakkab 8. Paastu-kuu pääwal kellu 7 e. l. Siis on pääw ja ö ühhe pikkused.
 Sui hakkab 9. Jaani-kuu pääwal kellu 4 e. l. Siis on meil kõige pitkem pääw.
 Süggise hakkab 10. Mihkli-kuu pääwal kellu 6 p. lõunat. Siis on jälle pääw ja ö ühhe pikkused.
 Talwe hakkab 9. Jõulu-kuu pääwal kellu 12 e. lõunat. Siis on meil kõige lühhem pääw.

Jõulu ja Wastla-pääwa wahhel on 7 nädalat 5 pääwa.

Pääwa- ja kuu-warjutamissed.

Sel aastal on kaks pääwa-warjutamissed, agga mõlemad meil näggenatta, ja kaks kuu-warjutamissed.

1. kuu-warjutamine hakkab meil 27. Kiuula-kuu päwal kellu 5, 40 min. e. l.
2. kuu-warjutamine hakkab meil 21. Leikuse-kuu päwal kellu 8, 27 min. p. l.

Alastaid arwatakse tänawu:

	Alastat.
Mailma loomisest	5825
Jesuse Kristuse sündimisest	1876
Tartu linna ülesehitamisest	846
Riikinsjo Riamaale tulemisest	685
Tallinna ülesehitamisest	657
Pernu linna alustamisest	621
Raamatunde trükimise hakatusest	436
Luteruse õige usu üleswõtmisest	359
Lindworsi trükimaja hakatusest	268
Wanast katkust	219
Wäe Brandenburgi minemisest	198
Toompää ärapõlemisest	192
Suurest näljast Riia- ja Tallinna maal	181
Peterburgi linna ülesehitamisest	173
Teisest katkust	166
Meie Riia Wene-riigi walitsuse alla saamisest	166
Tartu suure tooli alustamisest	74
Uute rõugide panemisest	73
Prantsuse Moskwas olemisest	64
Eesti-maa priiuse kuulutusest	59
Meie suure Keisri Herra Aleksandri II. sündim...	58
Riia-maa priiuse kuulutusest	57
Sumalateenistusest uue kiriku-seaduse järel	48
Krimi sõda hakatusest	28
Meie Keisri Herra Aleksandri II. walitsuse hak...	21
Wiimsest hinge kirjutusest	18
Wene-maa priiuse kuulutusest	15

Neäri pääw. — Kristusse ümberleikamisest. Luf. 2, 21.

1 Neljasp.	Neäri pääw	
2 Reede	Nabel, Set	Külmad
3 Laupääw	Genof	

Pühap. p. Neäri p. — Josef põgg. Egipt. mase. Matt. 2, 13-23.

4 Pühap.	Metusala	tuiwad
5 Esmasp.	Simeon	
6 Teisip.	3 Kuninga P.	 10, 28 e. l.
7 Restnäd.	Julianus	
8 Neljasp.	Erart	päwad.
9 Reede	Peatus	
10 Laupääw	Paawli pw.	

1 P. p. 3 R. P. — Jesus 12 aastat wana. Luf. 2, 41-52.

11 Pühap.	Swrain	
12 Esmasp.	Rein	Summe=
13 Teisip.	Hilarius	
14 Restnäd.	Robert	 3, 21 p. l.
15 Neljasp.	Tiidrik	
16 Reede	Kiispert	faddo.

17 Laupääw | Tõniffe pw. | Külma.

2 P. p. 3 R. P.	Pulmad Kanaa linnas.	Joan. 2, 1-11.
18 Pühap.	Uksel	
19 Esmasp.	Saara	Selged
20 Teisip.	Waab. Seb.	ja
21 Restnäd.	Neetu	
22 Neljasp.	Madlena	 3, 32 e. l.
23 Reede	Lotta	
24 Laupääw	Timoteus	külmad

3 P. p. 3 R. P. — Pealiskust Kapern. linnas. Matt. 8, 1-13.

25 Pühap.	Paawli ümb.	
26 Esmasp.	Polikarpus	ilmad.
27 Teisip.	Krisostomus	
28 Restnäd.	Karel	 7, 26 p. l.
29 Neljasp.	Samuel	
30 Reede	Adelgund	
31 Laupääw	An	

Isel selle kuu pw. tõuseb päike l. kahheksa 50 minutit, ja weereb alla l. kolm 29 minutit. — 11mal tõuseb päike l. kahheksa 33 minutit, ja weereb alla l. kolm 52 minutit. — 21mal tõuseb päike l. kahheksa 11 minutit, ja weereb alla l. nelli 18 minutit.

9 P. e. R. ül. P. — Wina-mäest. Matt. 20, 1—16.

1 Pühap.	Pirita	Barras
2 Esmasp.	Küünla pw.	
3 Teisip.	Hanna	külm.
4 Keisnäd.	Veronika	 6, 35 e. l.
5 Neljasp.	Agata	
6 Reede	Toora	
7 Laupääv	Rikard	

8 Pühha. e. Rr. ül. Pühha. — Külvaja. Luk. 8, 4—15.

8 Pühap.	Salomon	
9 Esmasp.	Apostonia	Lumme-
10 Teisip.	Kolastika	
11 Keisnäd.	Cedu	saddo.
12 Neljasp.	Gilalia	
13 Reede	Benigna	 7, 59 e. l.
14 Laupääv	Valentin	

Paasto Pühha. — Pime tee ääres. Luk. 18, 31—43.

15 Pühap.	Wanustina	Seitlit.
-----------	-----------	----------

16 Esmasp.	Jula	
17 Teisip.	Wastla pööw	Selged
18 Keisnäd.	Tuhka pööw	
19 Neljasp.	Sim. Apost.	ilmad.
20 Reede	Cigarius	 11, 27 e. l.
21 Laupääv	Jesaias	

1 P. Paastus. — Kristust kiusatakse. Matt. 4, 1—11.

22 Pühap.	Peetri pw.	
23 Esmasp.	Mina	
24 Teisip.	Via-pööw	Tuisk.
25 Keisnäd.	Palwe pööw	
	Pööri pw.	
26 Neljasp.	Madisse pw.	
27 Reede	Wiktör	 7, 51 e. l.
28 Laupääv	Leander	

2 P. Paastus. — Kananea maa naene. Matt. 15, 21—28.

29 Pühap.	Justus	Tuult.
-----------	--------	--------

Isel selle kuu päwal tõuseb päike k. seitse 46 minutit, ja weereb alla k. nelli 46 minutit. — 11mal tõuseb päike k. seitse 19 minutit, ja weereb alla k. wiis 11 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kuus 49 minutit, ja weereb alla k. wiis 34 minutit.

1 Esmasp.	Ubinus	Piltused
2 Teisp.	Wiedea	
3 Restnäd.	Kunitunde	ilmad
4 Neljasp.	Adrian	
5 Reede	Angelus	 3, 4 e. l.
6 Laupääv	Kotwrid	

3 P. Paast. — Kristus ajab kuratid wälja. Luf. 11, 14—28.

7 Pühap.	Perpetua	ja
8 Esmasp.	Siprian	
9 Teisp.	Prudentius	lund.
10 Restnäd.	Mikens	
11 Neljasp.	Konstantin	 9, 51 p. l.
12 Reede	Kreefor	
13 Laupääv	Ernst	

4 P. Paastus — Kristus sõddab 5000 meest. Joan. 6, 1—15.

14 Pühap.	Sakarjas	Päwapaiste.
15 Esmasp.	Matilde	
16 Teisp.	Aleksander	

17 Restnäd.	Truta	Heitlikud
18 Neljasp.	Rabriel	
19 Reede	Josep	 5, 51 p. l.
20 Laupääv	Olga	

5 P. Paastus. — Jesus kinnwidega wiisatub. Joan. 8, 46—59.

21 Pühap.	Pent	ilmad.
22 Esmasp.	Rawael	
23 Teisp.	Tiits	Tult.
24 Restnäd.	Rafimir	
25 Neljasp.	P. Maarja pw.	 9, 18 p. l.
26 Reede	Manuel	
27 Laupääv	Kustaw	

6 P. Paastus. — Kristuse sisesõitmine. Matt. 21, 1—9.

28 Pühap.	Palmi püha	Pehme
29 Esmasp.	Eistatius	
30 Teisp.	Adonis	ilm.
31 Restnäd.	Tetlaus	

Isel selle kuu p. tõuseb päike l. kuu 22 minutit, ja weereb alla l. wiis 59 minutit. — 11mal tõuseb päike l. wiis 56 minutit, ja weereb alla l. kuu 22 minutit. — 21mal tõuseb päike l. wiis 22 minutit, ja weereb alla l. kuu 46 minutit. —

1 Neljasp.	Suur Neljasp.	Karjal. p.
2 Reede	Suur Reede	
3 Laupääd	Werdinand	Pilwefed

R. üll. P. — Kristuse ülestõusmine. Mark. 16, 1—8.

4 Pühap.	1 Ülestõus. P.	 10, 17 p. l.
5 Esmasp.	2 Ülestõus. P.	
6 Teisip.	Rõlestin	ja
7 Keisnäd.	Aron	
8 Neljasp.	Liborius	wilud ilmad.
9 Reede	Bogislaus	
10 Laupääd	Esekiel	

1 P. p. üll. P. — Kinnipandud ukseid. Joan. 20, 19—31.

11 Pühap.	Leo	Wihma
12 Esmasp.	Julius	 8, 42 e. l.
13 Teisip.	Justinus	
14 Keisnäd.	Künni pääd	sado.
15 Neljasp.	Olimpia	
16 Reede	Karijus	

17 Laupääd	Rudolw	Päwad
------------	--------	-------

2 P. p. üll. P. — Hea karjane. Joan. 10, 12—16.

18 Pühap.	Walerian	
19 Esmasp.	Simon	 0, 6 e. l.
20 Teisip.	Jakobina	
21 Keisnäd.	Adolarius	lähwad
22 Neljasp.	Kajus	
23 Reede	Jürri pääd	soemaks.
24 Laupääd	Albert	

3 P. p. üll. P. — Ürikesse aja pärrast. Joan. 16, 16—23.

25 Pühap.	Markussepw.	
26 Esmasp.	Etfekias	 11, 32 e. l.
27 Teisip.	AnastasiuS	
28 Keisnäd.	Witalis	
29 Neljasp.	Reimund	Rahet.
30 Reede	Erastus	

Isel selle kuu pw. tõuseb päike l. nelli 54 minutit, ja weereb alla l. seitse 9 minutit. — 11mal tõuseb päike l. nelli 26 minutit, ja weereb alla l. seitse 34 minutit. — 21mal tõuseb päike l. kolm 59 minutit, ja weereb alla l. seitse 55 minutit.

1 Laupääv	Wölbri p w.	Soe
4 p. p. üll. p. — Kristusse äraminemisest. Joan. 16, 5—15.		
2 Pühap.	Sigismund	wihm.
3 Esmasp.	+Leidmise p w.	
4 Teisip.	Wlorian	 3, 6 p. l.
5 Kesknäd.	Kotard	
6 Neljasp.	Sufanna	Ilm
7 Neede	Ulrika	
8 Laupääv	Tanislauß	pörab.

5 p. p. üll. p. — Digest pallumisest. Joan. 16, 23—30.		
9 Pühap.	Nigulaß	
10 Esmasp.	Kordian	Behmed
11 Teisip.	Pankratius	 5, 4 p. l.
12 Kesknäd.	Henriete	
13 Neljasp.	Taewa min. p.	
	Suur + pääv	ilmad.
14 Neede	Kristjaan	
15 Laupääv	Sohwi	

6 p. p. üll. p. — Röömustajast waimust. Joan. 15, 26—16, 4.		
16 Pühap.	Peregrinus	
17 Esmasp.	Anton	Uddune
18 Teisip.	Cerif	 7, 28 e. l.
19 Kesknäd.	Wiliip	
20 Neljasp.	Pil	ilm.
21 Neede	Pontufina	
22 Laupääv	Wili	

Nelli Püha. — Püha Waimust. Joan. 14, 23—31.		
23 Pühap.	Weli püha 1 p w.	
24 Esmasp.	Weli püha 2 p w.	Selged
25 Teisip.	Urbanus	ja
26 Kesknäd.	Pöör i p w.	 2, 16 e. l.
27 Neljasp.	Eudolw	
28 Neede	Willem	sojad
29 Laupääv	Mart	

Kolmaino Jummal p. — Jesus ja Nikodemus. Joan. 3, 1-15.		
30 Pühap.	Wigand	
31 Esmasp.	Petronella	päwad.

Isel selle kuu p w. tõuseb päike l. kolm 35 minutit, ja weereb alla l. kahhelsa 19 minutit. — 11mal tõuseb päike l. kolm 13 minutit, ja weereb alla l. kahhelsa 42 minutit. — 21mal tõuseb päike l. kaks 57 minutit, ja weereb alla l. ühelsa.

1 Teisip.	Kotsalk	Selged 4, 54 e. l.
2 Keisnäd.	Martellus	
3 Neljasp.	Emma	
4 Neede	Tarius	
5 Laupääv	Boniwatsius	

1 P. p. 3 a. J. P. — Nikas mees ja Laatsarus. Luf. 16, 19—31.

6 Pühap.	Artemius	ja
7 Esmasp.	Eukretsia	sojad
8 Teisip.	Medardus	 11, 56 p. l.
9 Keisnäd.	Pitkem pw.	
10 Neljasp.	Hans	
11 Neede	Parnabas	
12 Laupääv	Pasilides	

2 P. p. 3 a. J. P. — Suurest õhtu sövmaajast. Luf. 14, 16—24.

13 Pühap.	Tobias	 4, 53 p. l.
14 Esmasp.	Tetlow	
15 Teisip.	Wiidi pw.	
16 Keisnäd.	Iustina	

17 Neljasp.	Nikander	Weikene
18 Neede	Homerus	
19 Laupääv	Kerwasius	

3 P. p. 3 a. J. P. — Arakadunud lambast. Luf. 15, 1—10.

20 Pühap.	Wlorentin	wihm.
21 Esmasp.	Rael	Tuult.
22 Teisip.	Karolina	
23 Keisnäd.	Pasilius	
24 Neljasp.	Jaani pääv.	
25 Neede	Webronia	
26 Laupääv	Jeremias	 5, 17 p. l.

4 P. p. 3 a. J. P. — Olge armulisesed. Luf. 6, 36—42.

27 Pühap.	Ladislauß	Wägga kennad ilmad.
28 Esmasp.	Josua	
29 Teisip.	Peetri Paw. p.	
30 Keisnäd.	Ella	

Isel selle kuu pw. tõuseb päike k. kaks 46 minutit, ja weereb alla k. ühheksa 14 minutit. — 11mal tõuseb päike k. kaks 45 minutit, ja weereb alla k. ühheksa 19 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kaks 52 minutit, ja weereb alla k. ühheksa 15 minutit.

1 Neljas p.	Teobald	
2 Reede	Heina M. p.w.	 3, 35 p. l.
3 Laupääd	Kornelius	

5 P. p. 3 a. J. P. — Rohke kallasaat. Luk. 5, 1—11.

4 Pühap.	Ulrik	
5 Esmasp.	Anselm	Mürris-
6 Teisp.	Hektor	tamine
7 Keskäd.	Demetrius	
8 Neljas p.	Kilian	
9 Reede	Kirillus	 6, 32 e. l.
10 Laupääd	7 Wenda	

6 P. p. 3 a. J. P. — Wariseride õigusest. Matt. 5, 20—26.

11 Pühap.	Eleonora	
12 Esmasp.	Hindrek	ja
13 Teisp.	Marreta p.w.	
14 Keskäd.	Bonavent	lööb wälto.
15 Neljas p.	Apost. jäg.	
16 Reede	August	 4, 58 e. l.
17 Laupääd	Aleksius	

7 P. p. 3 a. J. P. — 4000 meest süüdatakse. Mark. 8, 1—9.

18 Pühap.	Rosina	Soe
19 Esmasp.	Bridrika	
20 Teisp.	Elias	ja
21 Keskäd.	Daniel	
22 Neljas p.	Maarja Mad.	weikene
23 Reede	Oskar	
24 Laupääd	Kristina	 8, 17 e. l.

8 P. p. 3 a. J. P. — Walle prohwetitest. Matt. 7, 15—23.

25 Pühap.	Jakobi p.w.	
26 Esmasp.	Anu	tuul.
27 Teisp.	Marta	
28 Keskäd.	Plato	
29 Neljas p.	Olawi p.w.	Pilwes.
30 Reede	Abdon	
31 Laupääd	Kristwrid	 11, 37 p. l.

Isel selle kuu p.w. tõuseb päike l. kolm 7 minutit, ja weereb alla l. ühheksa 3 minutit. — 11mal tõuseb päike l. kolm 26 minutit, ja weereb alla l. kahheksa 45 minutit. — 21mal tõuseb päike l. kolm 48 minutit, ja weereb alla l. kahheksa 23 minutit.

9 P. p. 3a. J. P. — Ülesõhtune majapidaja. Luf. 16, 1—9.

1 Pühap.	Peetri wang.	Mürri- taminne.
2 Esmasp.	Hannibal	
3 Teisip.	Gleasar	
4 Keisnäd.	Tominitus	
5 Neljasp.	Oswald	
6 Reede	Krist. ärrasf.	
7 Laupäaw	Aline	

2, 5 p. l.

10 P. p. 3a. J. P. — Jerusalema ärrariskmisest. Luf. 19, 41—48.

8 Pühap.	Kerhard	Päwapaiste ja sojad
9 Esmasp.	Romanus	
10 Teisip.	Lauritse pw.	
11 Keisnäd.	Herm	
12 Neljasp.	Klaara	
13 Reede	Ellu	
14 Laupäaw	Eisebius	

7, 56 p. l.

11 P. p. 3a. J. P. — Wariserist ja tõsnerist. Luf. 18, 9—14.

15 Pühap.	Rutki M. pw.	ilmad.
16 Esmasp.	Isaak	
17 Teisip.	Wilibald	

18 Keisnäd.	Veno	Wihma saddo.
19 Neljasp.	Seebald	
20 Reede	Pärnard	
21 Laupäaw	Rut	

12 P. p. 3a. J. P. — Kurdist ja keeletumast. Mark. 7, 31—37.

22 Pühap.	Wilibert	10, 52 p. l. Selged ilmad ja wahhel
23 Esmasp.	Sakeus	
24 Teisip.	Pärtli pw.	
25 Keisnäd.	Ludwi	
26 Neljasp.	Jrenäus	
27 Reede	Kebhard	
28 Laupäaw	Augustin	

13 P. p. 3a. J. P. — Preestrist ja Lewitist. Luf. 10, 23—37.

29 Pühap.	Joan. huk.	tuult.
30 Esmasp.	Benjamin	
31 Teisip.	Rebekka	

Isel selle kuu pw. tõuseb päike l. nelli 9 minutit, ja weereb alla l. seitse 59 minutit. — 11mal tõuseb päike l. nelli 36 minutit, ja weereb alla l. seitse 27 minutit. — 21mal tõuseb päike l. nelli 58 minutit, ja weereb alla l. uus 58 minutit.

1 Keelkäd.	Ekidius	Heitlikkud ilmad.
2 Keljasp.	Eisa	
3 Keede	Reinard	
4 Laupäaw	Kai	

14 P. p. 3 a. J. P. — Kümnest piddalibisest. Luf. 17, 11—19.

5 Pühap.	Moses	 11, 34 p. 1.
6 Esmasp.	Magnus	
7 Teisip.	Regina	Taewas
8 Keelkäd.	Maarja sünd.	
9 Keljasp.	Bruno	lähkäh
10 Keede	Eina	
11 Laupäaw	Gewald	pilweesse

15 P. p. 3 a. J. P. — Mammoneast. Matt. 6, 24—34.

12 Pühap.	Sirus	wihmasaddo
13 Esmasp.	Amatus	
14 Teisip.	+ üllendam.	 1, 42 p. 1.
15 Keelkäd.	Pööri pw.	
16 Keljasp.	Leontina	ja rahhet.

17 Keede	Josepina	Selged
18 Laupäaw	Kotlob	

16 P. p. 3 a. J. P. — Raini linna furnust. Luf. 7, 11—17.

19 Pühap.	Werner	ilmad.
20 Esmasp.	Wausta	
21 Teisip.	Matteuse pw.	 12, 35 p. 1.
22 Keelkäd.	Moorits	
23 Keljasp.	Osea	Wilu
24 Keede	Joan. saam.	
25 Laupäaw	Kleowas	tuul.

17 P. p. 3 a. J. P. — Weetööbiseft. Luf. 14, 1—11.

26 Pühap.	Joan. öpet.	Uddused
27 Esmasp.	Adolw	
28 Teisip.	Wentfel	 11, 58 e. 1.
29 Keelkäd.	Mihkli pw.	
30 Keljasp.	Hironimus	ilmad.

Isel selle kuu pw. tõuseb päike l. wiis 34 minutit, ja weereb alla l. kuus 27 minutit. — 11mal tõuseb päike l. wiis 47 minutit, ja weereb alla l. wiis 56 minutit. — 21mal tõuseb päike l. kuus 11 minutit, ja weereb alla l. wiis 26 minutit.

1 Neede	Wolmar	Kange tuul.
2 Laupääd	Woldemar	

18 P. p. 3 a. J. P. — Suurem täht. Matt. 22, 34—46.

3 Pühap.	Leikuse püha	Wihm.
4 Esmasp.	Prants	 11, 36 e. l.
5 Teisip.	Wridebert	
6 Restnäd.	Luisa	Ilmad
7 Neljasp.	Mali	
8 Neede	Tomasia	
9 Laupääd	Tionisius	

19 P. p. 3 a. J. P. — Alwatud innimesest. Matt. 9, 1—8.

10 Pühap.	Arwid, Mai	pörrawad
11 Esmasp.	Purfard	
12 Teisip.	Walwrid	 9, 34 e. l.
13 Restnäd.	Teresia	
14 Neljasp.	Kaliksstus	wilumaks.
15 Neede	Heddo	
16 Laupääd	Kallus	

20 P. p. 3 a. J. P. — Pulma riidest. Matt. 22, 1—14.

17 Pühap.	Leonhart	Sajab
18 Esmasp.	Luukase pw.	
19 Teisip.	Lutsius	wahhel
20 Restnäd.	Welitsian	 1, 10 e. l.
21 Neljasp.	Ursel	
22 Neede	Kordula	rahhet
23 Laupääd	Sewerin	

21 P. p. 3 a. J. P. — Kunninga mehhe pojast. Joan. 4, 47—54

24 Pühap.	Euteruse usu öiendam. P.	ja
25 Esmasp.	Krispin	 6, 56 p. l.
26 Teisip.	Amandus	
27 Restnäd.	Kapitolin	wihma.
28 Neljasp.	Simon Jud.	
29 Neede	Engelhard	
30 Laupääd	Abjalon	

22 P. p. 3 a. J. P. — Kawwalast sullasest. Matt. 18, 23—35.

31 Pühap.	Wolfgang	Tuult.
-----------	----------	--------

Isel selle kuu pw. tõuseb päike k. kuus 34 minutit, ja weereb alla k. nelli 57 minutit. — Ilmal tõuseb päike k. kuus 59 minutit, ja weereb alla k. nelli 29 minutit. — 21mal tõuseb päike k. seitse 25 minutit, ja weereb alla k. nelli 2 minutit.

1 Esmasp.	Pühade pw.	Seitlik.
2 Teisp.	Hingede pw.	
3 Restnäd.	Kotlip	
4 Neljasp.	Ot	 2, 27 e. l.
5 Reede	Plandina	
6 Laupääv	Käspär	

23 P. p. 3 a. J. P. — Kohto rahhast. Matt. 22, 15—22.

7 Pühap.	Baltasar	Ilmad
8 Esmasp.	Klaudius	
9 Teisp.	Joobst	
10 Restnäd.	Mart. Eutter	lähwad
11 Neljasp.	Mart. Piisk.	
12 Reede	Jonas	
13 Laupääv	Arkadius	 6, 6 e. l. külmemaks

24 P. p. 3 a. J. P. — Jairi tütreft. Matt. 9, 18—26.

14 Pühap.	Pridif	ja tulleb lund.
15 Esmasp.	Leopold	
16 Teisp.	Otomar	
17 Restnäd.	Alwens	

18 Neljasp.	Ebra	 12, 43 p. l.
19 Reede	Viisbet	
20 Laupääv	Amos	

25 P. p. 3 a. J. P. — Hirmsa ärrakautam. tööst. Matt. 24, 15—26.

21 Pühap.	Maarja ohw.	Selge taewas
22 Esmasp.	Surn. mäl. p.	
23 Teisp.	Sewerin	
24 Restnäd.	Josias	 4, 2 p. l.
25 Neljasp.	Kadrina p.	
26 Reede	Konrad	
27 Laupääv	Jetta	

1 Kr. tulem. P. — Kristusse sisse sõitmine. Matt. 21, 1—9.

28 Pühap.	Künter	ja kül.
29 Esmasp.	Ewert	
30 Teisp.	Andrese pw.	

Isel selle kuu pw. tõuseb päike k. seitse 52 minutit ja weereb alla k. kolm 37 minutit. — 11mal tõuseb päike k. kahheksa 18 minutit, ja weereb alla k. kolm 14 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kahheksa 39 minutit, ja weereb alla k. kolm 1 minutit.

1	Refnäd.	Arend	Külm.
2	Neljasp.	Kandidus	
3	Reede	Taali	 7, 53 p. l.
4	Laupääv	Barbo	

2 Kr. tulem. P. — Tähhed enne viimist pääwa. Luf. 21, 25—36.

5	Pühap.	Sabina	
6	Esmasp.	Riggola pw.	Behmed
7	Teisip.	Antonia	
8	Refnäd.	Maarja saam.	ilmad
9	Neljasp.	Lühhem pääv	
10	Reede	Judit	ja
11	Laupääv	Elis	

3 Kr. tulem. P. — Joannis wangi tornis. Matt. 11, 2—10.

12	Pühap.	Ottilia	
13	Esmasp.	Lutša	 1, 21 e. l.
14	Teisip.	Nikasiüs	
15	Refnäd.	Pöör i pääv	Lumme
16	Neljasp.	Albina	
17	Reede	Ignatiüs	faddu.

18	Laupääv	Kristow	 11, 38 p. l.
----	---------	---------	--

4 Kr. tul. P. — Joannesse tunnistus. Joan. 1, 19—28.

19	Pühap.	Lot	
20	Esmasp.	Abraham	Walli kuul
21	Teisip.	Tooma pw.	
22	Refnäd.	Peata	ja külm
23	Neljasp.	Tagobert	
24	Reede	Adam, Gewa	 8, 17 p. l.
25	Laupääv	Jõulu 1 Püha	

Püh. v. Jõulu. — Immele-pannemiseft. Luf. 2, 33—40.

26	Pühap.	Jõulu 2 Püha	lähkääb
27	Esmasp.	Joan. Ewang.	
28	Teisip.	Süüta laste pw.	kangemaks.
29	Refnäd.	Noa	
30	Neljasp.	Taawet	 10, 24 p. l.
31	Reede	Silvester	

Isel selle kuu pw. tõuseb päike k. kahheksa 53 minutit, ja weereb alla k. kaks 56 minutit. — 11mal tõuseb päike k. üheksa 1 minut, ja weereb alla k. kaks 58 minutit. — 21mal tõuseb päike k. üheksa 3 m. ja weereb alla k. kolm 7 m.

Postide minnemine ja tullemine Rubermangu posti-kontoris Tallinnas.

Postid lähwad Peterburri: iggapäaw mis keif ramatut ja pakid wiitwad, kello 9 õhto; Baltiski igga päaw 10, 30 hom.; Riga ülle Perno: Gõmasp. ja Nelsasp. 12 l. a., Riga: ilma rahhata ramatut, Teisp. ja Reede 5 õhto; Plesko: ülle Paide ja Paide: igga päaw 9 p. l.; Hapsalo ja Wirtso (Werder): Teisp., Reede ja Laup. 1; — Postid tullemad igga päaw Peterburrist, mis keif ramatut ja pakid toowad 8, 23 hom.; Baltiskist: igga päaw 8, 57 õhto; Riast ülle Perno: igga Teisp., Restn., ja Laup. 10 hom.; Plesko-linnast: igga päaw 9 õhto; Paidest tullemad Postid: Teisp., Nelsasp., Reede ja Laup.; Hapsalust ja Wirtso Jaama: igga Restn., Laup. ja Pühapäawal.

Kroonupühhad,

mis ue kiriku seaduse järele ka Maakirikutes nenda kui Paastu juttuse pääwad tulewad pidada:

- 1) Künla-kuu 19. p. Meie suure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi walitsuse hakatuse päaw.
- 2) Künla-kuu 26. p. Tsesarewitsi Suurwürsti Aleksander Aleksandrowitsi, Weneriigi aujärje päris pärija sündimise päaw.
- 3) Jüri-kuu 17. p. Meie suure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi sündimise päaw.
- 4) Heina-kuu 22. p. Meie suure Keisri Pröua Maria Aleksandrowna ning suure aujärje pärria Pröua Maria Weodorowna nime päaw.
- 5) Heina-kuu 27. p. Meie suure Keisri Pröua Maria Aleksandrowna sündimise päaw.

- 6) Leikuse-kuu 26. p. Meie suure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi ja tema abikaasa kroonimise päaw.
- 7) Leikuse-kuu 30. p. Meie suure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi ja Tsesarewitsi Suurew. Aleksander Aleksandrowitsi, Wene-riigi aujärje päris pärija nime p.
- 8) Talwe-kuu 14. p. Tsesarewitsi Suurwürsti Pröua Maria Weodorowna sündimise päaw.

Keisri Herra Sugufelts.

Aleksander II. Nikolajewits, kõige Wene-riigi walitseja ja Keiser, Pohla-maa Kuningas j. n. e., f. 17. Jüri-l. p. 1818. Maria Aleksandrowna, Keisri Pröua, Sesseni Prints, sünd. 27. Heina-kuu päawal 1824.

Nende lapsed:

- 1) Aleksander Aleksandrowits, Tsesarewits, Suurwürst ja Wene-riigi aujärje päris pärija, f. 26. Künla-l. p. 1845. Tema Pröua Maria Weodorowna, Tani ma Prints, sünd. 14mal Talwe-kuu päawal 1847.

Nende lapsed:

- 1) Nikolai Aleksandrowits, Suurw. sünd. 6. Lehe-l. p. 1868.
 - 2) Georg Aleksandrowits, Suurw. sünd. 27. Jüri-kuu p. 1871.
 - 3) Senia Aleksandrowna, Suurwürsti Prints, sünd. 25. Paastu-l. 1875.
 - 2) Wladimir Aleksandrowits, Suurwürst, sündinud 10. Jüri-kuu päawal 1847, tema pröua Maria Pawlowna, Meklenburg-Schwerini Prints, sünd. 2. Lehe-l. p. 1854.
- Nende lapsed:
- Aleksander Wladimirowits, Suurwürst, sünd. 19. Leikuse-l. 1875.
- 3) Aleksei Aleksandrowits, Suurwürst, sünd. 2. Märi-kuu päawal 1850.

- 4) Maria Aleksandrowna, Suurwürsti Printsess, sündinud 5. Wiina-kuu p. 1853, Englaudi Printsi Alfredi Edinburgi Herzogi prõua, sünd. 25. Heina-l. p. 1844.
- 5) Sergei Aleksandrowits, Suurw., f. 29. Jüri-kuu p. 1857.
- 6) Paul Aleksandrowits, Suurw., f. 21. Mihkli-kuu p. 1860.

Keisri herra wennad ja õed:

- 1) Konstantin Nikolajewits, Suurw., f. 9. Mihkli-l. p. 1827. Tema Prõua Aleksandra Josepowna, Saksen-Altenburgi Printsess, sündinud 26. Jaani-kuu pääwal 1830.

Nende lasted, Suurwürstid:

- Nikolai Konstantinowits, sünd. 2. Künla-kuu p. 1850.
 Olga Konstantinowna, sünd. 22. Leikuse-l. p. 1851, laulatati 15. Oktobri-kuu pääwal 1867, Krefa-Migi Kuninga Georgiose prõuaks.
 Weera Konstantinowna, sünd. 4. Künla-kuu p. 1854. Herzogi Wilhelmi Eugeni Württembergi prõua, sünd. 8. Leikuse l. p. 1846.
 Konstantin Konstantinowits, f. 10. Leikuse-kuu p. 1858.
 Emtiri Konstantinowits, sünd. 1. Jaani-kuu p. 1860.
 Wjatseslaw Konstantinowits, f. 1. Heina-kuu p. 1862.
- 2) Nikolai Nikolajewits, Suurw., f. 27. Heina-kuu p. 1831. Tema Prõua Aleksandra Petrowna, Holshein-Oldenburgi Printsess, sündinud 21. Lehe-kuu pääwal 1838.

Nende lasted:

- Nikolai Nikolajewits, Suurw., f. 6. Talwe-kuu p. 1856.
 Peter Nikolajewits, Suurwürst, f. 10. Määri-l. p. 1864.
- 3) Mihail Nikolajewits, Suurw., f. 13. Wiina-kuu p. 1832. Tema Prõua Olga Weodorowna, Baadeni Printsess, sünd. 8. Mihkli-kuu pääwal 1839.

Nende lasted:

- Nikolai Mihailowits, Suurw., f. 14. Jüri-kuu p. 1859.
 Anastasia Mihailowna, Suurwürsti Printsess, sünd. 16. Heina-kuu pääwal 1860.

Mihail Mihailowits, Suurw., f. 4. Wiina-kuu p. 1861.
 Georgi Mihailowits, Suurwürst, sünd. 11. Leikuse-kuu pääwal 1863.

Aleksander Mihailowits, Suurwürst, sünd. 1. Jüri-kuu pääwal 1866.

Sergei Mihailowits, Suurw., f. 25. Mihkli-l. p. 1869.

- 4) Maria Nikolajewna, Suurwürsti Printsess, Leichtenbergi Printsi Maksimiliani lest-prõua, sünd. 6. Leikuse-kuu pääwal 1819.

Tema lasted:

Würstid ja Printsessid Romanowski, Leichtenbergi Hertfogid ja Hertfoginad,

Printsess Maria Maksimilianowna, sünd. 4. Wiina-kuu pääwal 1841, laulatati 30. Jüni-kuu pääwal 1863 Baadeni Printsi Ludwig Willem Augusti prõuaks.
 Würst Nikolai Maksimilianowits, sünd. 23. Heina-kuu pääwal 1843.

Printsess Eugenia Maksimilianowna, sünd. 20. Paastu-kuu pääwal 1845, Oldenburgi Printsi Aleksandri prõua, sünd. 2. Lehe l. p. 1844.

Würst Eugen Maksimilianowits, sünd. 27. Määri-kuu pääwal 1847.

Würst Sergei Maksimilianowits, sünd. 8. Jõulu-kuu pääwal 1849.

Würst Georg Maksimilianowits, sünd. 17. Künla-kuu pääwal 1852.

- 5) Suurwürsti Printsess Olga Nikolajewna, sündinud 30. Leikuse-kuu pääwal 1822, Württembergi kuninga Karl Wridrit Aleksandri prõua.

Katarina Mihailowna, sünd. 16. Leikuse-kuu pääwal 1827, laulatati 4. Webruari-kuu pääwal 1851, Mecklenburg-Streelitzi Hertfogi Georg August Ernst Adolw Karel Ludwig prõuaks.

Hobbose, weikse ja kauba-laadad.

I. Cesti-maa Rubermangus.

- Annias:** Jüri-kuu 20mal ja 21mal pääwal.
- Arwinorme mõisas, Lahhufu külas:** kauba-, lojuse- ja hooste-laad 5mal ja 6mal Wiina-kuu pääwal.
- Saabsalu-linnas:** 1) Neäri-kü 10mal ja 11mal pääwal. 2) Mikhli-kuu 14mal ja 15mal pääwal.
- Selterma (Hüoma) Mikhli-kuu** 19mal ja 20mal pääwal.
- Jõhmis:** 1) 18. ja 19. Künla-kuu pääwal. 2) Wiina-kuu 4mal ja 5mal pääwal.
- Jõelähtmes:** nädal pärast Mikhli-pääwa.
- Reblastes:** 1) 26mal Neäri-kuu p., lina-laad. 2) Mikhli-pääwal, 29 p., lina-laad.
- Keila-kirikü juures:** 1) Cemaspääw pärast 3mat pühha paastus 2 p. 2) Mikhli-p. ja kaks pääwa se järele.
- Kiwilo-kõrtü juures:** Künla-kuu 26. ja 27. pääwal.
- Kolloweres:** 1) Neäri-kuu 17mal pääwal. 2) Wiina-kuu 4mal pääwal, 2 p.
- Kullina:** 19. ja 20. Oktobri-kuu.
- Lihula-linnas:** 1) Cemaspääwal enne Wastla-pääwa. 2) Mikhli-kuu 24mal pääwal.
- Merjama-kirikü juures:** 3mal Kristuse tulemise Pühäl.
- Mikhli-kirikü juures:** 29mal Mikhli-kuu pääwal.
- Nissi:** 22mal Wiina-kuu pääwal.
- Orital:** Neäri-kuu 7mal ja 8mal pääwal.
- Paide-linnas:** 1) Künla-kuu 6mal ja 7mal pääwal. 2) Jaani-kuu 20mal pääwal. 3) Mikhli-kuu 10mal ja 11mal pääwal. 4) Talwe-kuu 5mal ja 6mal pääwal. 5) Jõulu-kuu 10mal ja 11mal pääwal.
- Paldisi-linnas:** 1) 2sel ja 3mal Künla-kuu pääwal. 2) Mikhli-kuu 21mal ja 22mal pääwal.
- Ratwerre-linnas:** 1) Neäri-kuu 27mal ja 28mal pääwal. 2) Jaani-kuu 16mal ja 17mal p. 3) Mikhli-pääwal.

- Raplas:** 1) kolmandamal reedel pärast Neäri pääwa. 2) esimesel reedel pärast Mikhli-pääwa.
- Tallinnas:** 1) Jaani-kuu 20mast pääwast kuu otsani. 2) Mikhli-kuu 26mal, 27mal ja 28mal pääwal.
- Ue-mõisas, Lõuna-Harjumaal, Kõrse kihelkonnas, Kuivajõe-kõrtü juures,** hakkab kolmandamal Teisipäawal Mikhli-l.
- Wiggala, Läänemaal, 15. ja 16. Talwe-kuu** pääwal.
- Witna kõrtü jures, Palmi mõisas:** 1) kauba- ja räime-laad 20mast kuni 23mal Jaani-kuu pääwal. 2) kauba-, lojuse- ja hooste-laad üks nädal enne Mikhli-pääwa, 3 päwa. 3) kauba-, lojuse- ja hooste-laad Kesk-nädal, Neljapäwal ja Nede pärast Lihawõtte.
- Nissi:** 24mal ja 25mal Wiina-kuu pääwal.

IS Igga aastal 26. Jaani-kuu pääwal, on Tallinnas Kadrintalis enne lõunat hobbuste näitus. Pärast lõunat saab Kadrintalis hooste rammo katjutud, ja hooste perremehed, kelle hobbused on katmise juures illusamad ja tuggemad näitnud, saavad kroonu poolest aupalka. Igga tunnistuse jected peab igga mehel mõisa poolest kaasa olema, et need hobbused on wistist Cestimaa kubermangu tallorahwa juures kasutatud.

IS Rubermangu kohtu kaks järele ei ole luba, ei lau-pääwal ega pühapäawal laata pidada, waid, kui nenda juhtub, peab seda teise nädala esimesel argi-pääwal peetama.

II. Lihwlandi-maa Rubermangus.

- Abja-mõisas:** Mikhli-kuu 2sel ja 3mal pääwal.
- Abfeli-mõisas:** 9mal Mikhli-kuu pääwal.
- Antso-mõisas:** Mikhli-kuu 14mal pääwal.
- Audro-mõisas:** 1) Neede enne Wastla-pääwa. 2) 18mal ja 19mal Mikhli-kuu pääwal.
- Selme-mõisas:** 15mal Teikuse-kuu pääwal.
- Karkü-mõisas:** 2sel Heina-kuu pääwal.
- Kastna-mõisas:** 9mal Mikhli-kuu pääwal.

Käo-mõisas: 10mal Mõhli-kuu pääwal.
Killingi-mõisas: 28mal Leikuse-kuu 2 pääwal.
Kirrepeäl: 16mal Mõhli-kuu pääwal.
Koorte-mõisas: 15mal Mõhli-kuu pääwal.
Kosse-mõisas: 24mal Leikuse-kuu pääwal.
Kurrefaare-linnas: 1) 12mal Künla-kuu p. hakkab suur
saksa laat; peetakse 10 päawa. 2) 15mal Mõhli-kuu p.
hobbus- ja weisse laat, 3 p. 3) 15el Wiina-kuu p.
Lemfali-linnas: 1) 27mal Künla-kuu pääwal, linna-laot.
2) 10mal Leikuse-kuu p. 3) 9mal Wiina-kuu p., linna-laot.
Lustiwere-m.: 15mal Wiina-kuu pääwal.
Lutsnik-m., Rõnge kihelkonnas, 6mal Wiina-kuu p.
Moisefaste-m.: 10mal Leikuse-kuu pääwal.
Mõnniste-m.: 10mal Mõhli-kuu pääwal.
Muistwees: Mardi-pääwal, 10mal Talwe-kuu pääwal.
Oldri-m.: 10mal Mõhli-kuu pääwal.
Oriku-m. kõrtfi juures: 15mal Wiina-kuu pääwal.
Pakkula-m.: 10mal Mõhli-kuu pääwal.
Pernu-linnas: 1) 20mal Nääri-kuu p., hobbošte laat, 3 p.
2) 15el Heina-kuu p., 2 p. 3) 20mal Heina-kuu p.
saksa laat; peetakse 3 nädalat. 4) Weisse ja hobbus-
laat, Gmasp. ja Teistp. enne Mõhli-p. Wies laat pee-
takse Gmasp. ja Teistp. pär. Amat Krist. tullemise P.
Põltsamaal: 15mal Mõhli-kuu pääwal.
Põlwe-kirriku juures: 8mal Mõhli-kuu pääwal.
Põõramerre-m.: 1) 13mal Mõhli-kuu p. 2) 5mal
Jõulu-kuu pääwal.
Purtniku-m.: 9mal Mõhli-kuu pääwal.
Pühajärwe-m., Ottepä kihelkonnas, Nuustagu-laot,
4mal Wiina-kuu pääwal.
Näppinas: 1) 9mal Leikuse-kuu p. 2) 4mal ja 5mal
Mõhli-kuu pääwal. 3) 5mal Jõulu-kuu p.
Nia-linnas: 1) 7mal Nääri-kuu p. 2) 20mal Künla-kuu
p., 8 päawa. 3) 20mal Heina-kuu pääwal, willa-laot.

Nõssi-m.: 24mal Leikuse-kuu pääwal.
Nõuge-m.: 9mal Mõhli-kuu pääwal.
Sallatfi-m.: 15mal Mõhli-kuu pääwal.
Senno-m.: 21mal Mõhli-kuu pääwal.
Sindi-m.: 8mal Mõhli-kuu pääwal.
Taakeperi-m.: Helme kihelkonnas, 6. Mõhli-kuu p.
Taali-m.: Pernu-linna juures, 9mal Wiina-kuu p.
Tartu-linnas: 1) Suur saksa laat, hakkab pääw varrast
3 Kuninga päawa, peetakse 3 nädalat. 2) 4. Künla-
kuu pääwal, linna-laot. 3) Peetri-laot, 29mal Jaani-
kuu pääwal. 4) 9mal Mõhli-kuu p. 5) 29mal Mõhli-
kuu p., Mõhli-laot. 6) 15el Talwe-kuu p., linna-laot.
Tarweste-m.: 1) 29mal Jaani-kuu pääwal, Peetri-laot.
2) 6mal Wiina-kuu pääwal.
Ue-mõisas, Willandimaal, 25mal Leikuse-kuu pääwal.
Walga-linnas: 1) Saksa laat hakkab 15el Künla-kuu p.,
peetakse 8 p. 2) 24mal Jaani-kuu p. 3) 10mal Lei-
kuse-kuu pääwal. 4) 29mal Mõhli-kuu p., Mõhli-laot.
5) 20mal Talwe-kuu p., linna-laot. 6) 27mal Jõulu-
kuu pääwal suur saksa-laot, peetakse 8 päawa.
Wanna-Antsm., Kraawi-kõrtfi juures: 14. Mõhli-kuu p.
Wastse-linnas: Mõhli-pääwal, Raawanurme-laot.
Wastse-m.: Willandi maal. 1) 27mal Leikuse-kuu p.
2) 15el Wiina-kuu pääwal.
Wendra-m.: 20mal ja 21mal Wiina-kuu pääwal.
Weski-m.: 15mal Wiina-kuu pääwal.
Willandi-linnas: 1) 25mal Nääri-kuu p., 3 p. 2) Saksa
laat 15el Künla-kuu pääwal. 3) 15mal Künla-kuu p.,
linna-laot. 4) 8mal pääwal pärast Suurt Neljaspäawa.
5) 22mal Jaani-kuu p., Jaani-laot. 6) 24mal Mõhli-
kuu p., Mõhli-laot. 7) 25. Talwe-kuu p., linna-laot.
Wolmeri-linnas: 1) 25mal Nääri-kuu p., linna-laot, 6 p.
2) 26mal Heina-kuu pääwal. 3) 215el Mõhli-kuu p.
4) 25mal Talwe-kuu, linna-laot.

Bolweti-m.: 16mal Talwe-kuu p.
Wõnnu-linnas: 1) 15mal Kõünla-kuu pääwal, linna-laot.
 2) 11mal Jaani-kuu pääwal. 3) 16mal Wiina-kuu p.
 4) 10mal Jõulu-kuu p., linna-laot.
Wõõbsus, Rāpina lühelkonnas: 1) 9mal Lehe-kuu pääwa,
 Rīgula-laot. 2) 10mal Jõulu-kuu pääwal.
Wõrru-linnas: 1) 7mal Määri-kuu pääwal, linna-laot.
 2) 21el Kõünla-kuu p. 3) 221el Kõünla-kuu p. suur
 saks laot, 8 pääwa. 4) 10mal Jüri-kuu p., weikse-laot.
 5) 24mal Jaani-kuu p. weikse-laot. 6) 24mal Mihkli-
 kuu p., Mihkli-laot. 7) 7mal Wiina-kuu p., linna-laot.
 8) 20mal Talwe-kuu pääwal, weikse-laot.
Narwa-linn peab linna, weikse ja hobuse-laota 6ma1 kum1
 10ma Kõünla-kuu pääwani — ja 20ma1 kum1 23mal
 Mihkli-kuu pääwani.

Tallinna kauba - pank.

Pärast seda kui Tallinna kauba-pank 23. Web-
 ruaril 1871 oma põhjuskirjad Kõige kõrgemalt
 kinnitand oli, hakkas pank 10 Juuli kuu pääwal
 selsamal aastal oma rahatalitust peale. Tema
 põhjuskapitaal oli 500,000 rubla suur. Aga et
 talitamine pankas juba kohe esimesel toimetamise
 aastal palju suuremat toimetust tõi, kui seda alus-
 tuses oli pruugitawaks arwatud ja ka pärast juure

seatud ülema ministri poolt kinnitud abi-pank Pär-
 nus, mis 15 Nowembril 1872 oma tööd toime-
 tama hakkas, ära jõudis toimetada, lisas aktia
 selts oma kapitaali weel 500,000 rubla juure, nõnda
 et pank praegusel seisukorral 1,000,000 rubla eest
 wõib toimetust wõtta; kelle põhjuskapitaal oma
 intressi andjatele ja selle saajatele kaunis kindlat
 lootust pakub. Panki toimeutus oli hakatuse esi-
 mesel aastal 1871/72 66,788,153 rubla

2.	"	1873	77,868,752	"
3.	"	1874	101,690,788	"

Sissemaksetud raha eest nimetatata aea peale
 maksab pank 5% aga nimetud aea peale mis
 kauem kui ühe aasta peale seisab 6%, kelle rohke
 sintsi and nimelt talurahwale väga soowitaw oleks,
 et oma forjandused, nii palju kui kellegil ulatab
 panki julgeste ja kasulikult seisma paneks.

Sissemaksetud oli Tallinna ja tema abi-panka
 Pärnu ülepea 31 Detsembril 1872 839640 rbl.

"	"	1873	1948976	"
"	"	1874	2819919	"

Kui nüüd pankiwalitsus wiimsel ael ära nägi,
 et see maja kus n'ad tööd tegiwad, kawa mitte
 selle pisutese ruumiga neile pruugitawaks ei wõi
 jääda, siis sai pankiwalitsuse poolest ettemõetud ja
 ka walitsuse loos oleku ael Aprilli kuus 1873

finnitud, et ise enestele selle tarbeks maja ehitada. Ette pandud plaan keda üks Peterburgi arhitekt Peter Schreiber oli valmistanud sai kõlblik leitud olema, ja juba Juuli kuus 1873 põhjustiwi pandud. Ja et ehituse töö kärmeste edasi läks oli maja juba 1874 aasta lõpukorral valmis.

Kalendre pilt näitab meile nüüd seda uhket ehitust sest majast Tallinna kauba-pank. See suur uhke maja on ehitud wene ja aapteli nultitsasse, kelle suurem jagu aga enamiste wene nultitsa sisse on. Seesama maja on salgamata ütelda, kõige suurem ja ilusam meie linnas. Nõnda kuida ta väljapoolest kaunistud on nõnda on ta ka seda samuti seest poolt. Ja oleme seda nõnda teist kõrwa mööda kuulnud mõnegi seesuguse töö tundjast kiidetawat, et see ehitus väga mauulikult valmistud on.

Sel majal on peale alumisi tubasi kus pant aset peab, weel 11 suuremat ja mõnda vähemat kortelit, kelle juure weel aga tallid, tõllahooned, puu ja jäekeldrid, pesuköögid, pööningid, riide kuivatamise pööningid, on. Nagu kõik muud, nõnda tunnistab ka kõik see väljaspidine lombe, et juba mitmed kortelid sest majast äraüritud on ja seega seda kapitaali mis senna sisse pandud, rohkesti saab ükshord äratasuma.

Tallinna linna uus Kaarle-kirik.

Rootsi walitsuse aeal oli Tallinna juba nii palju Eestlasi siginenud, et ise kogukondas seiswad, kelle selka aga ka Soomlased armati, kes sel aeal Tallinnas sõda teenistuses seiswad. Juba 1636 aastast saadit peeti Toompä lossi peal ühes saalis korda mööda Eesti- ja Soome-keele Jumalateenistust ja Martin Gylläus Rootsimaa mees oli esimene õpetaja selle kogudusele. Selle aegne walitseja Rootsi kuningas Kaarel XI, kes väga talupoegi armastas ja wäsimata hoole ja murega neile kristliku õpetust soowis ja aastal 1669 mõnda truui, armast Saksa õpetajat Eesti- ja Liivimaale lastnud kutsuda, oli ka seda luba annud, et Eestlased ja Soomlased ise enda kogudusele kiriku ehitafid, keda nemad oma armsa kuninga nime järele Kaarle-kirikuks nimetafid. Kirik mis puust oli tehtud oli Tõnismäele ülesehitud* ja neljandamal Kristuse tulemise pühal aastal 1670 wõi 1671 sisse õnnistud. Raheliimne aasta pärast jautas kogukond ennast kahets. Eesti kogudusele sai Hindref Därling Tallinnast aastal 1691 kuninga nimel õpetajaks seatud ja aasta pärast 2 kiiuula

* Wistiiste senna kohta kõrgustiku peale kus nüüd karnal Brandi rohuad seisab.

kuu pääwal seks kinnitud. Pärast teda oli aastal 1696 Johann Zimmermann õpetajaks, kes teiste waimuliku meeste abiga 1704—6 uue Testamenti Saksa keelest Eesti keele ümber tõlks. — Kui wenevägi wiimist korda Tallinna al oli ja kindral Baueri käsul al aastal 1710 ennast Hartu mõisani oli ligistanud, andis Rootsimäe walitseja ja Tallinna kuberneri asemil Patkul, käsku wärawatagused majad ja ajad Roosenkrantsi uulitsast senni kunni Nunnewärawast saadik 1500 sülda kantsi-test, sõda tarwituse pärast ära põletada. Selle käsu täitmises sai ka Kaarli-kirik 22 Reikuse kuu pääwal 1710 äralõhutud, kus juures siis hulk wanni ja ilusaid puid, mis ümber kiriku kaswasid, ka otja saiwad.

Sõda ja kaff oli linnarahwast armu järele väga pisukeseks teinud, siiski jäi ikka Toompä kogukond ühte seltsi ja saiwad endale aastal 1715 jälle uue õpetaja nimega Samuel Striiker, keda aga juba 1717 Madise kihelkonda ära kutsuti. Üks jagu kogudusest ühendas ennast aastal 1724 Eesti allinna Maa-kirikuga (pühawaimo kiriku) kogudusega. Teine jagu aga, mis aastal 1691 linna ligidalt küladest, Soelehtmest ja Reilast oliwad Kaarli kiriku kogudusesse astunud; läksiwad jälle maa kogudusesse tagasi. Järele jäänud jagu Toompä Eesti

kogudusest oli nüüd väga weike, ja kui wiimane õpetaja selle kogudusest Peeter Johan Fass aastal 1739 Tallinnast Rakweresse sai kutsutud, siis oli Eesti Toompä kogudus hoopis koku suland.

Selle aja aasta sees tõusiwad aga jälle healed kõlama ja ruumi kitsus hulga koguduse liikmetele allinna Maa-kirikus, murdis wiimaks enesele lahkumise teed jälle isekogudusesse heita. Seal juures tuli igamehele endise Jumala koea seisul paif meele, mis enne Eestlastel Toompä krundi peal on olnud, ja sellega ühes ka soom', endale jälle wana koha peale Jumala auuks uut kirikut ehitada ja endid ühendada. Mitmed mehed seadsiwad seda soowi kõrgema paifadesse ette, ja nüüd tuli kõige pealt küsimine, kelle jõuga uus kirik peab ülesse ehitud saama. Aga abi tuli mitmest poolt. Kõige esmalt andis Toompä filde wähe maad endise kiriku paigast, platši selle tarbeks ja lubas ka abi omalt poolt lisada. Eestimaa mõisa wanemate kogu poolt tuli kaunis jagu abi, nõnda et aastal 1859 kiriku ehituse tarbeks juba kaunis jagu koos oli, ja kelle läbi rahwa lootus kinnitud sai. Kõigekõrgemalt kinnituse luba uut kirikut Eesti Toompä kogudusele sai suul aastal 1862 kinnitud, mis peale juba 28 Oktoobri kuu pääwal sel samal aastal aluskiwi uue Jumala koeale en-

dise kantside asemele Toompä krundi peale lasina ääre sai pandud. Eht küll kogudus sel aéal alles weike oli sai siiski ehitus palju suuremalt ja kaunimalt käsile võetud, et mõnelegi, kes usmata oli, lootust südamesse kinnitas, seda kirikut valmis ehitud iial näha saada.

See mees, kes kogu seda ehitust seestpoolt üks-aawalt tüki wiisi oli oma pea aru järele ülesse sehkendanud, oli arhitekt (ehitajameister) Akadeemikus herra Oto Hippius. Imekspanemise väärt lae ehitus üle kogu suure ruumi on üks kuulus meistri tükk, mis kõiki ehituse tundjaid tema väga kunstlikult kokku seatud ehituse pärast oma poole on tõmband. Seda kunstliku tööd ehitas armastusest sunnitud oma isamaa linna Tallinnale, kuulus tuttav prohweßer arhitekt herra Rudolff von Bernhardt, kes praegu Peterburgis ehituse kooli direktor on. See munster sest laealuselt on praegu weel Gestimaa kunstkambris (Museum) näha. Kogu see kirik sai arhitekturi herra Rudolff Anli-pperi juhatusel al ülesse ehitud.

Raha puuduse pärast pidi aga ehitus peagi seisma jääma. Kui aastal 1863 ehitus jälle tubli oli käsile võetud ja katuse alla sai, oli siis selle linna uhkus juba väljapoolt valmis. Aga et kirik seestpoolt ka pidi valmis saama tehtud, puu-

dus kogukonnal selle tarwis jõudu. Abi palumised kuulutati linnas ja maal, lahkeid südameid ja käesi lahti tegemisele. Laenatus, korjandus ja kingid aitasid ehitust seitsme aasta pärast lõpetorrale ja nõnda tõusis see lina ehitus oma kahe torniga n'agu üks uus tõetunnistus Tallinnas, selle peale uhkusega võib näidata, kaugele nähtavalt ülesse.

Jõulu kuu 20 pääwal aastal 1870 sai ta sisseõnnistud, pärast seda kui kogudus weel wiimist lörda ja temaga ühes, mõrad puu-kirikusse, mis häda pärast oli ehitud, kokku olivad kogunud, selle altari pealt Kaarli koguduse õpetaja E. Bergwitz weel wiimist lörda selle paigaga Jumalaga jättis, kus kogudus siamaale oli Jumala teenistust pidanud. Pärast seda andis kiriku riistad õpetajate ja konwendiliikmete kätte ja kiituse ja tänulauluga läks kogudus Gestimaa kindral-supertendi Schulzi järele uue kiriku poole, kelle uffe ees Suuru praus Berg kogudust kõnega wastuwõttis, ja nüüd andis patroon F. von Zur-Mühlen wõtme kindral-supertendi kätte, kes Jumala nimel uksed lahti tegi ja kogudust sisse kutsus. Kirikus helises Normani tehtud uus oril wastu ja teretas kogudust. Kirik oli seest seks pühaks kauniste ehitud ja liigutas sisse astujate südamid. Pärast koorilaulu helises

paſunatega iihes aga eſimeſt korda uue kirikuſ:
„Meil tuleb abi Zumalaſt.“ Wiimſe ſalmiga
aſtus kindralſupertent altari ette, pidas ſiſſeõnniſ=
tamiſe kõnet ja õnniſtas kirikut kolmainu Zumala=
teeniſtufe ja kummardamiſe kojaks ja tema kõr=
was ſeiſiwad prauſ Berg ja õpetaja Bergwitz,
Lais ja Lapenowe. Pärast koorilaulu hakkas nüüd
Zumalateeniſtus harjund wiisil ja õpetaja Berg=
witz pidas Luk. 19, 1—10. ſõnade põhja peal
jutluſt, kelle ſees kõiti, nimelt Keiſrit tänas, kes
kiriku ehitamiſe juures oli awitanud.

Ehituſe kulu tuli kofku ülepea 81,500 rubl.
Kofku tulnud kingituſe läbi: Suure wiirſti proua
Helena Pawlowna käeſt 15,000 rubla. Eſtimaa
riiütlifeſtſi anded 19,022 rubla. Peeterburgi abi=
kaſſa pooleſt 1,300 rubla. Konſul Andr. Koch
ja oldermann H. H. Falk on kumbgi 500 rubla
ſinkinud kuſ juures wiimane ka weel palju muud
ehituſe materiali oli annud. Korjandufeſed ja armu=
anded tuliwad kofku 10,000 rubla. ſiiski aga pidi
weel juure laenatama, nimelt Moomaſſatuliſi uſu
korjandufeſt kuſt 30,000 rubla ſai ärapruugitud
ja mis weel puudus ſai kõrwalifeſt kohtadeſt lae=
nuga kofku korjatud. Peale muude kingituſte on
weel nimetada: Üht ſuurt kroonlühtrit ſinkis kind=
raladjutant baroon Meyendorff. Üht wäga hinnaſ

ſat kirikufella E. Steinberg. Suurt kiriku eeſuſt
geheimrath Dr. Krell. Suurt afnaroofi von
Schonert. Rantslit kaupmees Blumwerk. Toompä
kirikuſt kaſs kella kelle ſeeſtkirjad tunniſtaſiwad, et
need enne wana Kaarliſſe kiriku omad on olnud.
Aſtal 1864 ſai ka Kaarleſſe kiriku kogudus meie
armuliſe keiſri herra käeſt Toompäſt endiſe kom=
metandi maja eneſele kogu krundiga kingituſeks.

Mõni sõna elajate tarluſeſt.

Kuninga Kaarle V (kes aſtaſt 1364 kuni
1380 walitſes) oli üks sõber nimega Aubri von
Montdidier (loe: Dobri von Mongdidjöö) keda ta
wäga armastas, aga kes oma sõbraſt ritter Makaireſt
iihes wäheſas metsakeſes Pariiſi linna ligidal ſai ära=
tapetud. Tapetud juures ei olnud kedagi muud hirge
kui tema eneſe jahi koer Herkules, keda mõrtsukas ſugugi
tähele ei pannud, kui ta ſurnuteha põeſaſte ſiſſe ära=
peitiſ. Koer aga jäi ſurnuteha juure paigale ja
püüdis hulgumiſe läbi oma peremeeſt üleſſe ära=
tada; mis aga n'agu muidugi teada midagi ei
aitand. Kui teda wiimaks tuline nälga koju aeas,
jookſis ta Pariiſi iihse oma peremehe sõbra juure,
kes t'ale ſüüa andis. Kui oma tulift nälga oli
piſut waigistand, ruttas Herkules jälle metſa

oma surnut peremehe juure tagasi. Teisel päeval oli ta jälle seal. kus t'ale süüa oli antud ja jooksis nõnda nädala päawat ühtewiisi metsa wahet.

Kui nüüd wiimaks nähti et tema peremees kadund oli, arwati. et temal mõnda õnnetust juhtunud ja hakati teda taga otsima. Kui koera järele mindi kes neid jälle metsa wiis, leiti Aubri surnukeha ühe kuhja sarnatse ohakatest, lehtedest ja samblaiist kokku aetud, hunniku alt maast kes juba haisema oli läinud. Surnukeha sai nüüd linna wiidud ja maha maetud. Herkules aga jäi oma tapetud peremehe sõbra juure elama. Kõik otsimine ja järelekuulamine, mõrtsukast üles leida, oli tühhi töö.

Seal nägi Herkules ühel päawal ritter Makairet kuningliku küttide seas. Silmapilk fargas ta tema kallale, hammustas teda mitmest kohast ja tahtis pikali tõmmata. Suure waewaga peasteti teda wiimaks koera käest lahti. — Aga, et koer iga ford! kui ta Makairet nägi, iffa tema kallale jooksis, arwati siis, et Makaire wististe Aubri mõrtsukas on ja kuningas seda kuuldes seadis ritri ja koera wahel waimuliku kohut. Rahingi paigaks oli Notre-dame kiriku esine Pariisi linnas. Kuningas ja tema suguselts waatasiwad ife lugu

pealt. Ritril oli kilp ja kermes, koeral aga peale oma looduse andeid mingisugust sõeariista sõdimiseks. Kui koer wallale peasteti, fargas ta huledes ja hambaid kiristades oma wastase peale, hakkas nõnda hammastega tema fraesse kinni, et teine sõeariistad käest maha laskis kulluda. Ritter palus, ennast koerast peasta, ja lubas kõik üles tunnistada. Teda sai koera hammaste wahelt lahti kistud ja ta tunnistas ennast süüaluseks, mis peale siis ta pea koke otsast äraraiuti. —

See ei ole mitte see ainuke teadus, et elajate läbi mõrtsuka tööd on awalikuks tõusnud. Teise kake juhtumises mis al pool kuulda saate, on korra samuti koer ja teises kaks seda ülesse annud.

Brandeburgi = maakondas kinkis üks postmeister ühe oma postelionile koera, kes sest saadik iga reisu peal oma uue peremehe kaasas sõitis. Postelionil oli teenistuseks aga üksi oma linna kunturist ligema linnakesesse sõita ja sealt jälle tagasi. Ühel päawal ei tule posti linna. Postmeister ootab ilmaasjata. Wiimaks aga tuleb koer hulkumise ja hulgumise kunturi, fargas postmeisteri naeale piisti, sealt wastu ust ja annab märku, et postmeister tema järele peab minema. Postmeister seda nähes lasseb ruttu hobuse sadula panna ja sõidab tuhat nelja koera järele. Poole tee peal

leiab ta postiwankri tee ääres äralõhutud olemad, aga postelioni 'pole kuskil pool näha. Hulgudes jooksis koer ligama kunse rägastikku postmeister tõttas tema järele ja leidis postelioni puu rifu alt tapetud maast. Ta tõttas linna tagasi andis asja kohtule teada, ja kohus hakkas mõrtsukast taga ajama, aga — mõrtsukas jäi kadunuks.

Mõne kuu pärast sõitis postmeister, kes koera jälle oma juure oli võtnud, ratsa ligema linna-kesesse. Ühiste jooksis koer tee kõrva ja kargas vihaga kassarmi väravas seiswa soldati külge hammastega finni. Soldat wandus vihaga ahwardades aga koer sai tema küljest ärahiatud ja postmeister pidi soldatid paluma, seda temale andeks anda; siiski tuli õnnetu lugu koera endise peremehest temale jälle meele ja, et koer ka muidu ilmaški kellegi peale ei läinud, siis oli see nüüd tema meelest väga imelik asi. Et asjale ehk ligemalt jälge peale tulla, läks ta oobersti juure ja rääkis temale seda juhtumist, ooberst seda kuuldes läks temaga seltsis kassarmi. Soldatid nähes kargas koer jälle teist korda tema kallale, tõmbas ta pikali maha ja jooksis siis mööda treppisi ülesse pööningile. Kui tema järele mindi, leiti teda parajaste tööol olemat, ühte hõlekubu ühest ärafraapiwat. Hõlekubu sai nüüd lahti tehtud ja

sealt seeft leiti üks hulk postwanfrist riisutud asju. Soldat seda nähes läks näust walgeks ja tunnistas ülesse, et tema olla postelioni äratapnud ja siis posti ärarööwinud. Teda sai kohtu poolest surma mõistetud ja pea otsast äraraintud. —

Mõne aasta eest sai Prantsufemaal ühes linnas üks naene oma kortelis äratapetud. Ühe poletseiammetnikul ja tohtril oli käst kae seda asja hoolega järele uurida. Kui kohtuammetnikut senna tuliwad leidsiwad n'ad naesterahwa tapetud furnukeha põrandalt maast, tema jalge kohtas istus üks linna koer, kes haledaste hulgas ja furnu jalgu lakkus. Kui kohtuammetnikud sisse astusiwad, tõusis ta maast ülesse, jooksis neile vastu ja läks siis jälle furnu juure tagasi. Elajas aga hoidis pea ja saba norgus, ei söönud ega joonud sugugi, lühitelt, ta tunnistas seega enese suurt wacwa, peaaegu inimese truusega. Ühe kapi otsas, mis tuas nähti olemad, istus üks kass liikumata paigal. Ta waatas ühte filmi furnukeha peale. Selle waheaal oli juba mõrtsukate jälge peale tulnud ja neid toodi senna. Kui kass neid inimesi ees tuas kuulis rääkiwad tõusis ta kohe ülesse, ajas karmad piisti, ja wähtis wõreteri tagedalt enese ümber. Süüalused saiwad sisse toodud.

Hädaste oli aga kaks neid näinud, kui ta turtsubes kapi otjast nende juure hüppas, neid wihase filmaga tunnistas, ja nende peale oleks kargand, kui teda mitte kartus palju inimeste pärast'poleks tagasi hoidnud. Wiimaks aga hüppas ta jälle kurwalt wana koha peale tagasi. Kõik imetlesiwad wäga selle üle — mõrtsukat saiwad sest sügawaste kohutud ja kautasiwad enda julgust. Veel seltsammal pääwal tunnistasiwad n'ad enda tehtud kurja tööd ja saiwad oma teenitud palka. —

Kes wõiks seda tõeks tunnistada, et ifegi kõrbes mõrtsuka töö ülesandja wõiks olla. Nõnda on ta korra ühe mehe silmnäu peale lendanud kes lõuna söögi peale tahtnud magama heita, et teine südametäiega ütleva pidand: „Wõi oled sina siis diete seesama elukas, kes minu kurja tööd oma kuusamifega tahab teistele teadaanda?“ Neid hirmsaid sõnu kuulis tema enese naene kes salaja teinest pool uft luuris mis mees kambriks pidi tegema. Tema mees oli ükskord reisu peal ühes metsas oma reisufeltsimehe, oma wõera isa ainuma poea, äratapnud ja siis paljaks rööwinud. Haawatud surijal on aga weel niipalju wõimalik olnud, et oma koleda sõbrale ütelda jõudnud: „Sinu kuri töö saab tõeste ükskord pääwawalgele tulema, kui see ka ehk ühe kärpse läbi peaks sündima.“

Ja nüüd oli ka seda tõeste üks kõrbes teinud, et see kuri töö, mis nii kaua aea eest oli saanud tehtud, pääwa walgele tuli ja mõrtsukas kohtu ees oma tehtud kurja tööd ülesse tunnistas mis nii mitu aastad maailma ees oli warjul seisnud.

Korra andis ka kaua aea järele üks kärnkonn ühe kurja töö ilmsiks; ja see sündis nimelt nõnda. Ühe sepameistri emand tappis oma armsama abiga, kes tema juures selli ametis tööl oli, oma wanadlase haiglase mehe ära, et ta t'ale magades suure pika naela pealuu sisse lõi. Kahelümnesahelja aasta pärast saab hauakaewajast senna kohta, kus see nii koledate ärasurmatud keha oma wiimist woodit oli leidnud, uus haud tehtud ja selle wiisiga sepa pealuu jälle maa seest wäljakaewatud. Waata imet! Pealuu liigutas ennast ja kui hauakaewaja seda asja imetspannes hakkas järele waatama, leidis ta furnu pealuu seest ühe kärnkonna, aga ka selle naela!

Truu wahisoldat.

Kui korra Gibraltari kindluses sõamehed seiswad, sõitis kuulus Inglis kindral Elliot ise ratsa

kindluses ümber, et oma filmaga näha, kas tema käsud ka igal pool täielikult pruugitud saaksivad.

Seesuguses ametis tuli ta korra ühe wahisol-dati juure, kes ilma et seaduslikul kombel piisfi oleks ees pidand, liikumatta, n'agu kivistammas ühe paiga peal seisis.

„Kas sa ei tunne mind mitte, mo poeg?“ küsis kindral soldati käest, „kas sa ei tea mitte, mis so kohus nõuab?“

Soldat vastas: „Muustatud kindral, mina tunnen teid ja oma kohut väga selgeste; aga mõni filmapilt enne teie süa tulekut, lasti mul mõned sõrmed parema käe küljest maha, sellepärast 'pole mul praegu mitte võimalik, piisfi ees pidada.“

„Miks ei rutand sa mitte, kät lastma finni-siduda?“ küsis kindral.

„Sellepärast“, oli soldati vastus, „et mitte luba ei ole, paigast minna, enne kui teine on ase-mele astunud.“

Nähtawalt liigutud astus kindral hobuse seljast maha ja ütles soldati wastu: „Anna oma piis ja patroni tase süa, mina astun sinu asemele. Sina aga rutta kõige lähema arsti juure ja lase oma käsi finnisiduda.“

Soldat tegi mis kästi, läks aga siiski enne

lähema wahifordas oleja juure ja andis teada, et kindral wahi peal seisab ja, et teda peab ruttu ärasteatetama, siis alles läks ta arsti otsima ja lastis oma purustud käe finni siduda.

Nüüd ei kõlband wapper soldat enam sõateenis-tusesse teda lasti priiks, kindral kinkis t'ale hea kingituse, ja andis ka tema truui teenistusest Londoni teadust. Kui nüüd armuleiwamehed Londoni tulivad, nõudis kuningas Georg seda wappert soldatid näha saada; ta rakis kuu temaga ja kinkis t'ale wiimaks nii palju raha, et soldat elu otsani wõis ilmamureta elada.

Tark ja reisumees.

Korra juhtus kuulus firjamees Cesop ühe reisi-jaga maante peal wastastikku, kes auupakklikult küsis, kui kaua kuluks küll weel aega ära, enne kui ta ühte teatud linna pidi jõudma. „Mine edasi!“ vastas Cesop. Seesuguse wastuse peale pööras wõeras mees t'ale paha meelega selga ja läks edasi. Hädaste oli ta mõned sammud edasi astu-nud, seal hüüdis Cesop teda taga: „Kuule, hea sõber, kahe tunni pärast oled sa tõeste seal lin-nas.“ — Wõeras ei jõudnud küllalte selle üle imetleda, et ta temale ühe seesuguse wastuse peale

fiiski veel soowitud teadust andis. „Kuida wõisin mina,“ ütles Geseop, „sulle tõeste ütelda, kui kanna sul veel minna on, enne kui ma nägin, kui ruttu ehk kui pika sinu käik on! Sellepärast nõudsin ma enne, et sa käima pidid.“

Ükski inimene ei ole mitte üksi ise- enele tarwis loodud.

Meie kohus on, mitte üksi iseenelele, waid ka teisele kasuks elada. Ei leita ühte inimestki, kes mitte teise abi ei tarwitaks. Kes aga teise käest heategusi wastu wõtab ja ise mitte oma sugulastele wõi sõbradele wõi ehk ka oma sugusele, ülepea iga inimesele, kui ta wõiks, head ei taha teha, see inimene on siis ühe põllu sarnane, kes mitte oma külwi tagasi ei anna ja põllumehe lootust petab. Kas ei peaks meie mitte palju enam ühe wiljaka põllu sarnatsed olema ja enam veel headust wastu tegema, kui meie seda wastu wõtnud olema? Ühe suure waimuga inimesel on kohus, ilma et teda seks saaks käsitada, kõiki inimesi finnitada, kaitsta ja aidata. Digusega ütelda, sawad seesugused, kes oma elu pääwad ükspuhas kas laiskuses edasi elawad, wõi kõik mis n'ad teewad, üksi niipalju teewad, et aga ise hädaste

elada wõiwad; mitte teise auu ja wara eest wae-
wa näha ei wiitsi; kes mitte oma aega ja waewa riigi kasuks ei pruugi, miski arwatud. N'ad elawad furnult maailmas, ega ei saa mitte kuulsalt oma elu pääwad lõpetama ja keegi ei kurda ka neid mitte taga.

Aljakat tähelepanemised.

Isa, koolmeister ja koolipois.

Isa: „Muuwäärt koolmeister, ma palun teid, olge nõnda hea ja katsuge korra minu Hansu käest järele küsida, kui kaugel ta juba oma õppimisega peaks olema!“

Koolm.: „Oh, mina olen tema õppimisega väga rahul. Seda peab ütlema, sel poisil on pea mis kõik asjad enese sisse imeb. Jah, temast saab wististe ükskord üks mees, kellest kõik ütlewad, see ometegi mõistab midagi.“

Isa: „Olge nõnda hea armas koolmeister, wõtke minu palwet kuulda ja ärge laske teda mitte väga palju õppida. Sest waatke, kui üks inimene väga palju õpib siis jääb ta iseenelega rahule ja hakkab raamatuid kirjutama; aga mina ei wõi mitte raamatu kirjutamist sallida, ja just sellepärast, et seal mõnikord asjad sees seisawad mis

inimest n'agu pillab. Aga pillamist mina ei sallin. Ma võin seda teile auus foolmeister tõega tunnistada, oma auu juures, et mina veel ilmaski üht raamatuid ei ole kirjutanud. Aga hakate nüüd järelekuulamisega peale."

Koolm.: „Tule ligemale Hansuke, meie tahame kõige esmalt Geograafia lugu ette võtta!"

Isa: „Geograafia lugu ette võtta? Mis elajas siis see Geograafia ise on?"

Koolm.: „Geograafia on Geograafia."

Isa: „Seda ma veel ei tunne, On see üks elajas mis imeb — või muneb?"

Koolm.: „Geograafia ei ole mitte üks elajas, vaid üks ise õpetus maailma maadest, uue õpetuse viisi järele."

Isa: „Ah soo! Ei, nii kaugele ei ole ma veel mitte oma tarkusega jõudnud?"

Koolm.: „Ütle mulle Hans, kus on Sakste isamaa?"

Hans (järelemõteldes): „Seda ma ei tea."

Isa: (Hansu karju finni kargades): „Kas sa ütled ruttu, kus on Sakste isamaa?"

Hans (tõnnides): „Kust mina seda pean teadma. Minu onu kes juba kakskümmendviis aastat wana on, ei tea ka kus ta on, vaid laulab iga päew ja küsib: kus on see Sakste isa-

maa? Temale 'pole seda ikka ka veel keegi ütelnud."

Koolm.: „Tuleta meele Hansukene, sa teadsit jo seda erve küll."

Hans: „Ah ja — Ameerika, see on jo see maa, kus Saksad ikka jooksevad."

Isa: „Di oi, pois on jo veel üsna rumal."

Koolm.: „Hans, ma ütlen seda sulle veel korra aga pea sa nüüd paremini meeles. See on kõik Sakste isamaa, nii pikalt kui Sakste keel ulatap. Kas sa said nüüd sest aru?"

Hans: „Ja."

Isa: „Noh, kui pikale siis ulatap Sakste keel?"

Hans (ajab oma keele suust välja): „Nii pikale!"

Isa: „Oh fina kelm oma tükkidega!"

Koolm.: „Seda peate teie t'ale andeks andma, sest need on jo kõik lapselikud seletamised. Aga nüüd ütle mulle, Hans, mis on maailm?"

Hans: „Üks suur ümarlune kuul, kake naba."

Koolm.: „See on õige. Aga võid sa mulle neist kahest nabast midagi laiemalt seletada?"

Hans: „Et n'ad kahesest ikka purelewad ja iseennast enese õigusega tahawad täita."

Koolm.: „Ma räägin jo sest maa nabast.“

Hans: „Ega needki kellest mina mõtlen, veel taewas ei ole.“

Koolm.: „Ole ikka tähelepania. Hans, mis on päike?“

Hans: „Üks suur tule kuul.“

Koolm.: „Mis asi on temast kõige imelikum?“

Hans: „Et ta igapäew meresse waub, aga mitte ei upu ega äratustu.“

Isa (imetsledes): „Kas see on ka kõik nõnda tõsi?“

Koolm.: (iseennast auustades): „Ja, see on õige. Sest ma isegi arwan seda nõnda tõsi olevat. Mül on ka nõuu seda suurt tähte, Kopernikus nimi, väljaparandada. — Aga nüüd ütle mulle armas Hans, palju on meil tähti taewas?“

Hans: „Seda ma veel ei tea, aga õhtu kui tähed paistavad tahan ma neid järele lugeda.“

Isa: „Selle töö juures pean ma küll ise sulle abiks tulema, muidu ei jõua sa ühe õhtuga nendega walmis.“

Koolm.: „Juba on ta ka seda jälle äraannustanud. Tähtede arm taewalautuses on äraarwamatta. Saa nüüd ometi aru, ja nüüd küsin ma veel: kes on maailma loonud?“

Hans: „Armas Jumal.“

Koolm.: „Kes olid esimesed inimesed?“

Hans: „Adam ja Ewa.“

Koolm.: „Mis asjamees oli Adam?“

Hans: „Üks mees oma naesele.“

Koolm.: „Kas ta ei olnud muud midagi veel?“

Hans: „Tema oli esimene mõisnik siin ilmas, sest ta oli sauest tehtud.“

Koolm.: „Mis tegi ta ka?“

Hans: „Ei midagi, aga lastis enesega kõik teha ja pealegi kannatada oli t'al hullupööra, sest temast sai t'ale naene tehtud.“

Koolm.: „Kas ta walitses ise seda omale?“

Hans: „Ei, walitseda 'polnud tal küll midagi seal; aga seepärast saab teda nüüd esimene ja teine loodus maailmas nimetud.“

Isa: „Kuule pois! kust oled sa seda kõik teada saanud?“

Hans: „Seda on mulle mõistus teadannud?“

Isa: „Oh, sina üleannetu koer! sul on juba mõistust ja mina sinu isa, kes ma sinust ometi palju wanem olen, ei ole veel sugugi mõistust. Ja iseäranis koolmeister teie peale saan ma kooli ülemate wastu kaebama!“

Koolm. (hirmuga): „Armas sõber, ma wanan seda teile tõega, et kui teie pois midagi mõistusest teab, siis mina mitte sellepärast süüalune 'pole!“

Isa: „Noh, kes siis muud veel kui mitte teie?“

Koolm.: „Teie enese meel, aga mõistus on teil juba ammugi tõndsiks läinud.“

Isa: „Aga mis peame meie siis selle asjaga tegema?“

Koolm.: „Saate minu sõna peale oma poeg wanema tütarlaste kooli, siis peate teie ise oma filmaga näha saama, et kolme kuu pärast, wiimane kui põrm mõistust ta pea sees on äratadunud.“

Jälle uudis.

Kuulus Itaaliamaa mees Bellin nimi, mõtles korra niisugused tuletikud wälja, kui keegi nende peale puhus siis kohe põlema hakkasiwad. Üks teine kuulus mees Prantsusemaal läks oma tarkusega temast ette. See mees mõtles niisugused tuletikud wälja, kui aga keegi korra nende peale waatas, siis kohe iseenesest põlema hakkasiwad. Käägitakse, et Prantsusemaa kohus sellele 10,000 prantki lubanud kes niisuguseid tuletikusi wõiks wälja arwata, kui keegi aga nende peale mõtleb, siis kohe põlema hakkawad!!

Neekrut ja wahtmeister.

Neekrut: „Nuus wahtmeister, ma palusin ennast kolmeks pääwaks teenistusest priiks lasta.“

Wahm.: „Armas Jumal! juba jälle kolmeks pääwaks priiks? Sa tullid jo alles paari pääwa eest teenistusesse.“ —

Neekrut: „Aga see kord on wäga tarwiline asi ees.“

Wahm.: „Noh, ütle ometi, mis asi see siis wõiks küll olla?“

Neekrut: „See on minu suguseltsi saladus. Minu wanemad tahtwad kodu omad sead äratappa.“

Iga seisusel on oma findel põhi.

Üks kingsepa pois juhtus uulitsa peal teise oma sõbraga kokku ja kuulas sõbra käest järele mis t'al wigaks on, et ta nõnda kurb ja longus wälja näab. „Oh,“ oli wastuseks, „sest maailma elust olen mina juba nõnda täis n'agu lusikaga topitud. Meister, meistriemand ja sellid wirutawad mind iga pääw. Ma tahan ennast ennem ülesse puua, kui et seda waewa veel wäljakannataks.“

„Mis selle sita süü pärast siis kohe üles poo-

ma hakata", naeris teine. „Ära ole rumal, iga seisusel on oma tõsidus mis mitte ilma aegu ei ole. Keiser saab salwitud, tolliwahid määratud ja kingsepa pois wiisitud.

„Aga ütlege ometi foolmeister“, nõnda ütles üks kirikuherra, kelle juures lapsed sööma peal olid, „missuguse sööja olete teie mulle kaela soowinud? See laps sööb jo nelja inimese eest korraga, aga ometi ütlesite teie mulle, et t'al on kõht just n'agu teiselgi weikse lapsel?“ „Minu jut on väga õige, õpetaja herra,“ wastas foolmeister, „selle lapse kõht on ka tõeste just nii suur, kui üks teine weikene laps.“

„Kus ja ruttad nõnda kiireste?“ hakkas tuttav oma sõbraga nultsa peal rääkima. — „Ma ootfin oma emandale uue kübara,“ wastas teine, „ja pean nüüd katsuma et koju saan enne kui mood ehk ennast jälle muudab!“

Üks joodik lõi kuktudes enesele otja ette suure auga ja pani pärast musta plaastrilapi üle. Teisel pääwal küsib sõber tema käest: „Mis pilwe see sinu otja ees on?“ — „Ah, see! see on weel seal eilsest udust.“

A. „Miks pärast hüütakse Photographi pilbid pääwa piltideks?“

B. „Nõndawiisi on see üsna õigeste ööldud, ma tahan seda asja sulle ühe tähenduse sõna läbi äraseletada: Kui üks ilus tütarlaps sulle oma Photographi pildi annab, kas ei lähe siis sul kohe sees pool üks pääw ülesse?“

Kaardid.

Need 'pole enam uued asjad, waid on nüüd juba poolwiitfada aastad maailmas. Kui mitu inimest nemad õnnetumaks teinud ihu ja hinge poolest, seda ei jõua minu sulg üleskirjutada. Aga ma tahtsin küsida: kas teate, mis peale, ja kuida kaardid maailma said? Aastal 1400, see on 83 aastat enne Luteruse sündimist, oli Prantsusemaal kord ühe printsi järg kuningaks saada, kes peast rumal oli. Seda tehti kuningaks, nimega Kaarl VI, aga ehitud pidasid walitsust oma käes. Selle hullu kuninga ajawiiteks arwas sel ajal üks maalmeister kaardid wälja. — Noh, hoolsad kaardimängiad, kes mitu kord ööd läbi silma finni ei pane, teadke siis; kaardid on hullu ajawiide; mis teie olete, mõistke ise.

Leinaja emand.

Lihuniku emanda wana kass oli ärasurnud ja tema kergejaba röökis teda taga, n'agu oleks kes teab mis õnnetus juündinud. Kädistada ja tapelda ehk nutta ja uluda, see on wana naestel wäga käepärast.

„Kui sa juba ühe surnud kassi pärast nii palju kisa teed ja ulud,“ ütles naaber, „mis sa siis veel teeksid, kui so mees ehk mõni solasteist sureks?“

„Sa räägid ka n'agu rumal inimene!“ kostis emand ja nuttis kibedaste, „neid saan ma ju teises ilmas jälle kätte, mis ma nende pärast suurt leinaks; aga mu Miitsat ei saa ma iial enam näha! See ajab südant lõhkema!“

Uus maja.

Üks kümnit, kes kahelümnet oli võtnud, sai rikkaks ja lastis enesele linnas uut moodi kunenurgalise maja ehitada, mis ime pärdit wälja näitas. Kõik taluinimesed, kes linnas käisid, jäid selle maja juures seisma ja waatama. Seda aga ei sallind kümnit, pistis pea aknast wälja ja ütles: „Arwate minu maja firiku olemad, et seal wahite?“

„Ei seda küll mitte“, kostsid talupoead, „sest kui ta firik oleks, ega siis saadan aknast wälja ei wahiks.“